

„(S)potřeba“

- **Autor:** Lenka Krejčí
- **Kontakt na autora:** lenka.krejci@paleta.cz
- **Datum poslední úpravy:** říjen 2024
- **Anotace:** Cílem programu je, aby žáci pochopili, že jejich spotřební chování má dopad na okolí. Dozví se o negativních důsledcích textilního průmyslu, o tom co s tím a co můžou sami udělat, aby se tyto dopady snížily. Dozví se o inspirativních osobnostech (greenfluencerech) a vyzkouší si výrobu textilní tašky z již vyřazeného trička.
- **Čas programu:** 90 minut
přípravy před programem: 25 minut
- **Prostředí:** učebna, třída
- **Cílová skupina:** 2.-6. třída ZŠ
- **Požadavky na účastníky:** přezůvky, vyřazené tričko
- **Měsíce vhodné pro realizaci programu:** celý rok
- **Organizace výuky:** program je určený pro celou třídu, na některé části jsou žáci rozděleni do skupin
- **Pomůcky, materiál:** viz jednotlivé aktivity
- **Prioritní/doplňkové aktivity, časové dotace**

Celkový čas: 90 min

Aktivita	Čas. dotace	Priorita/doplňk
Aktivita č. 1: KRABICE S PŘEDMĚTY	5 min	Doplňěk
Aktivita č. 2: SEZNÁMENÍ	5 min	Priorita
Aktivita č. 3: ANKETA	10 min	Priorita
Aktivita č. 4: VĚCI K NIČEMU	10 min	Priorita
Aktivita č. 5: GALERIE VÝROKŮ A INFORMACÍ	10/15 min	Priorita
Aktivita č. 6: DISKUZE NAD TÉMATY	20 min	Priorita
Aktivita č. 7: GREENFLUENCER	5 min	Priorita
Aktivita č. 9: TAŠKY Z TRIČEK	25 min	Doplňěk

METODIKA PRO LEKTORY

Scénář - popis jednotlivých aktivit

Aktivita č. 1: KRABICE S PŘEDMĚTY

Dílčí cíl této aktivity: Uvědomit si, že když si můžu vzít něco zadarmo, tak si to dost často vezmu, i když to nepotřebuji

Čas: 5 min

Prostředí: učebna

Pomůcky, materiál: papírová krabice plná reklamních předmětů* (poshánět co má kdo navíc, reklamní magnetky, bločky, pexesa, omalovánky, kartičky k nákupům, plyšáky, drobné dekorační předměty,... - ideálně zařídit dlouhodobě takovou krabici, kam budou kolegové nosit své "poklady" z domu), cedulka "ZDARMA K ROZEBRÁNÍ - každý 1 kus")

*věcí by mělo být víc než studentů

Podrobný popis: krabici s předměty položit doprostřed třídy i s cedulkou "Zdarma k rozebrání". Když budou přicházet žáci do učebny, tak je na krabici upozornit a to tak, že jsou to věci, které se nám nashromáždily a jsou k rozebrání. Dál si krabice nevšímat. Až všichni krabici zaregistrují a něco si vyberou (nenutit, aby si něco vzal každý, naopak - to je v pořádku), usadit je i s předměty do kruhu na zem. Krabici posunout někam na stranu.

Aktivita č. 2: SEZNÁMENÍ

Dílčí cíl této aktivity: představení sebe, lekce, seznámení s žáky

Čas: 5min

Prostředí: učebna, sedí se v kruhu

Pomůcky, materiál: mluvící předmět = jedna věc z krabice

Podrobný popis: Kolečko s mluvícím předmětem. Otázky: jméno + co jsem si naposledy koupil?

Vyptat se na to, co si rádi kupují, nepočítá se jídlo. Zahrnout i virtuální nákupy (předplatné netflix, audioknihy, herní peníze - robuxy,...).

Aktivita č. 3: ANKETA

Dílčí cíl této aktivity: ukázání si různých nákupních návyků, alternativ

Čas: 10 min

Prostředí: učebna

Pomůcky, materiál: seznam otázek

Podrobný popis: Sedí se v kruhu a lektor vysvětlí jak bude probíhat tato aktivita. Bude se ptát na různé otázky a nebo říkat výroky. Kdo bude souhlasit, nebo se ho bude výrok týkat, tak si stoupne.

Návrhy otázek:

*Kdo chodí rád do obchodáku?

*Kdo byl někdy v obchodáku jen tak "shopovat"? - *tedy šel do obchodu zabít čas bez úmyslu něco si koupit*

* Kdo si někdy pořídil něco z druhé ruky (oblečení, knihu, elektroniku,...)? *vysvětlit - v secondhandu, na Marketplace, Vinted, bazaru, knihovrátek, ...*

*Kdo někdy zdědil po někom oblečení?

*Kdo má víc než deset párů obuvi? (včetně školních přezůvek, bot na sport,...)

*Kdo si někdy objednal oblečení přes internet?

*Kdo ví co je to SWAP a jak funguje? (ať to zkusí vysvětlit - *Bazar, kde se neplatí penězi, ale věci se navzájem vyměňují. Jsou různá pravidla, často se nemusí ani nic přinést a něco si odnesete. Hlavní myšlenkou je, že to co už vám neslouží, může někomu jinému udělat radost.*)

*Kdo zkusil něco darovat někomu potřebnému? (sbírka, charita, krabice od bot, dobročinný bazar,..)

*Kdo někdy opravil něco, co by se jinak vyhodilo a pak to dál používal? (hračky, oblečení, cokoliv..) *Tady je moc fajn si říct, že opravovat věci je správné i když to může být třeba dražší než si pořídit věc novou. Dřív bylo běžné věci opravovat, zašívát a dnes se k tomu už spousta lidí zase vrací. Dá se to dělat velmi kreativně a na sociálních sítích (pinterest, instagram, youtube,...) je velké množství návodů jak věci opravit (nejen oblečení viz. např. visible mending, ale i elektronika a další věci v domácnosti).*

*Znáte nějaké místo, kde vám něco opraví? Navštívil to místo někdo? (opravna obuvi, deštníků, opravárna, úpravna oděvů,...)

Aktivita č. 4: VĚCI K NIČEMU

Dílčí cíl této aktivity: pochopit, že když je něco zadarmo, tak si to nemusím brát

Čas: 10 min

Prostředí: učebna

Pomůcky, materiál: věci, které si žáci vybrali z krabice, tabule + pomůcky na psaní na tabuli

Podrobný popis:

Sedí se v kruhu a každý, kdo si něco vybral z krabice tu věc ukáže a zkusí říct proč si to vzal.

Většinou zazní: * protože jsme řekli, že můžou, *byla tam napsaná cedulka ZDARMA, *udělalo mi to radost, *mám to pro mamku, bráchu kamaráda, *něco takového sbírám a pod..

Naváže se diskuze o tématech, kterých se děti dotkly.

Tady je prostor na to ujasnit si jestli tu věc CHCI a nebo POTŘEBUJI. Jaký v tom je rozdíl?

(další pár tenisek CHCI, protože se mi hodí k bundě X Boty POTŘEBUJI, aby mi nebyla zima na nohy).

*Vzal si někdo něco do sbírky? Sbíráte někdo něco? A co? Proč si myslíte, že lidi něco sbírají?
viz wikipedie: [Carl Gustav Jung](#) byl přesvědčen, že sběratelství pochází z evolučně vyvinutého lidského pudu z doby *lovců a sběračů*. [Sigmund Freud](#) se domníval, že jde o trauma z mládí kontrolovat *vyučování*. [Werner Muensterburger](#) zase tvrdil, že základy lidské tendence shromažďovat *materiální bohatství* jsou položeny v raném dětství, když si osamocené dítě hledá náhradu matky v *hračkách*.^[4] V podobném duchu uvažoval *psychoanalytik Donald Winnicott*: Ve své teorii popisuje tranzitivní objekty (comfort objects), které pomáhají nahradit chybějící matku. Podle Winnicotta jsou pak tyto objekty, vůbec první, které člověk v životě získá, tím, co pomáhá vytvořit dítěti koncept *teorie mysli* – a tedy i vlastní identitu.^[5] V extrémním případě může vaše sběratelství přerůst i v diagnostikovanou chorobu známou jako *Diogenův syndrom*.

* Co to znamená, když dostanete něco zdarma? Proč to ten obchodník dělá? Proč ta nabídka nebývá napořád, ale jen na určitou dobu? (dle Michala Duška článek "Co je zdarma a jak to funguje v marketingu))

Vyvoláním správných pocitů a emocí u zákazníka mu dáte impuls pro jeho rozhodnutí se k nákupu. Je to silnější, než samotná potřeba zakoupení zboží či služby.

Dopřejte a dejte zákazníkovi pocit, že na tom ušetřil nebo dokonce vydělal.

Nedostatek času a časově omezené nabídky jsou skvělým, funkčním a velmi používaným nástrojem pro marketing. (časově omezená nabídka, nabídka platí pouze do..)

Slova zdarma a sleva jsou magická a fungují i přesto, že vám třeba už lezou krkem nemůžete je vystát.

A teď se na tohle pojdme podívat z úplně druhé strany. Když si něco nepořídíme, nekoupíme, nevezmeme, tak nám to může přinést i nějaká ta pozitiva.

lektor se přesune k tabuli, kam bude zapisovat návrhy toho, co nám to může přinést, když danou věc nebudeme mít.

Zamyslete se nad věcí, kterou jste si naposledy koupili a nepotřebovali jí. Nemusíte říkat co to bylo. A teď si představte, jaké plusy by to přineslo, že byste si tu věc nepořídili..

*míň věcí v pokojíčku - míň věcí na úklid, utírání prachu

*nemusí se to vyrobit - ušetření zdrojů - plast, papír, dřevo, textil

*více prostoru pro věci, které potřebuji,...)

*Každý tento bod lze rozvést: co je třeba na výrobu jedné knihy, co je to **Minimalismus (Minimalismus je životní styl, který zdůrazňuje důležitost jednoduchosti a minimalizace.** Minimalisté se zaměřují na to, jak efektivně využít to, co mají, a nepotřebují zbytečné věci. Tento směr klade důraz na kvalitu před kvantitou a umožňuje mít více času a energie na to, co je pro ně skutečně důležité), **Frugalismus** (je životní styl, který zdůrazňuje skromnost, sparsitu a ekonomii), skromnost,..*

Aktivita č. 5: GALERIE VÝROKŮ A INFORMACÍ

Dílčí cíl této aktivity: dozvědět se zajímavé informace o textilním průmyslu a spotřebním chování

Čas: 10 min

Prostředí: učebna

Pomůcky, materiál: vytisklé informace a grafiky nalepené všude po učebně, anketní lístek s otázkami pro každého žáka, psací potřeby [tady jsou infografiky k vytištění](#)

Podrobný popis:

Všude po učebně můžete vidět obrázky a různé texty týkající se textilního průmyslu a pár dalších věcí týkajících spotřebního chování lidí. (**Spotřební chování** je souhrn vnějších projevů, činností, jednání a reakcí organismu, dělených podle psychologické povahy na instinktivní, návykové a rozumové. **Chování spotřebitele** je založeno na chování spotřebitele při nákupu, kde zákazník hraje různé role – iniciátor, ovlivňovatel, rozhodovatel, kupující a uživatel). Je to z toho důvodu, že textilní průmysl je opravdu velký znečišťovatel životního prostředí.

Lektor rozdá anketní lístky každému studentovi.

Na lístku jsou tři otázky:

1) informace, která mě překvapila:

2) číselný údaj, který mě zaujal:

3) věc, která tu je uvedená a kterou jsem už znal:

Ted' máte prostor si prohlédnout všechny tyto informace a zkuste se zamyslet nad otázkami z lístečku. Máte na to asi deset minut. Kdo bude mít hotovo, posadí se a počká na ostatní.

Aktivita č. 6: TÉMATA DLE VÝBĚRU

Dílčí cíl této aktivity: ukotvení informací o textilním průmyslu a spotřebním chování, vyvrácení mýtů s tím spojených

Čas: 20 min

Prostředí: učebna

Pomůcky, materiál: vyplněné anketní lístky z předchozí aktivity, nalepené informace na zdi

Podrobný popis:

Studenti si sednou v kruhu i s vyplněnými lístečky z předchozí aktivity.

Hodně věcí, co jste teď prohlíželi a četli se týká textilu. S tím souvisí jeden důležitý pojem, který se tam hodně objevuje. FAST FASHION. Slyšeli jste někdo co to vlastně je?

Fast fashion neboli rychlá móda je velmi levná a lehce dostupná móda, která se vyrábí v obrovském množství bez ohledu na životní prostředí či pracovní podmínky zaměstnanců. Jde o masovou výrobu oblečení za nízké ceny, nad kvalitou převažuje kvantita (množství). Tato filozofie rychlé výroby za dostupnou cenu se používá ve velkých maloobchodech, jako jsou například H&M, Zara, C&A, Shein, nebo Primark.

Za protiklad rychlé módy se považuje slow fashion neboli „pomalá móda“. Ta dává důraz na kvalitu, tradici, řemeslnou dovednost, udržitelnost, opětovné používání (oblečení z druhé ruky) či recyklaci. Slow fashion také vybízí k minimalismu, respektu k přírodě i lidským právům.

Rychlá móda je fenomén, který změnil způsob, jakým spotřebitelé po celém světě nakupují. Její rychlost vede k tomu, že spotřebitelé nepřemýšlí udržitelně, ale naopak si kupují oblečení z velké části jenom proto, že je levné, bez jakékoliv úcty, párkrát ho použijí a následně vyhodí nebo přidají do rostoucí hromady ve skříni. Velkým problémem je také zneužívání lidí, kteří toto oblečení šijí za velmi špatných podmínek, ať už je řeč o pracovní době či mzdě. Ve 21. století technologický pokrok umožnil lidem objednávat oděvy z pohodlí domova přes internet. Řada společností využívá k propagaci sociální sítě. Negativními stránkami online prodeje módy jsou mj. zvýšené množství odpadu nebo vyšší náklady na dopravu.

V roce 2019 byl počet ročně vyrobených oděvů dvojnásobný než v roce 2000. Od roku 2014 produkuje textilní průmysl 100 miliard kusů oděvu ročně, tedy zhruba 14 nových kusů oblečení pro každého člověka na planetě. Pokud toto odvětví neprojde zásadní reformou a poroste dál stejným tempem, bude textilní průmysl v roce 2050 zodpovědný za čtvrtinu uhlíkového znečištění.

Společně si projdeme informace, které vás zaujaly.

Tady je čas pro diskusi o tématech z vystavených grafik, které studenty zaujaly. Je v pořádku nevědět vše. I během programu je možné doplňující informace dohledávat třeba na internetu (v telefonu).

Aktivita č. 7: GREENFLUENCER

Dílčí cíl této aktivity: zviditelnit pozitivní vzory

Čas: 5 min

Prostředí: učebna

Pomůcky, materiál: fotky greenfluencerů [tady jsou](#)

Podrobný popis:

Bavili jsme se, že rychlost textilního průmyslu hodně ovlivnily sociální sítě. Bývá to většinou negativně.

Kdo z vás už někdy viděl nějaký unboxing?

(Unboxing je rozbalování nových výrobků, především high-tech spotřebního zboží, přičemž proces vybalování je zachycen na video a následně nahrán na web.)

Nebo třeba haul? (**Haul** je termín, který se používá v různých kontextech. V YouTube se jedná o videa, která prezentují různé produkty, například módu, kosmetiku nebo elektroniku.

Takovýto typ videí podporuje velkou nadspotřebu. Mít všeho hromady, dostat to hned. Použít a vyhodit. Nakoupit hromady nového zboží, které nepotřebujeme.

Je ale spousta lidí, kterým naše planeta není jedno a snaží se sociální sítě využít k dobru. Pokud se tyto influenceri zabývají životním prostředím, říká se jim GREENFLUENCERŮ.

Znáte někoho z těchto lidí? *(Je možné si udělat zvlášť na papír krátké medailonky greenfluencerů a během povídání o nich je k fotografii přiřazovat)*

jsou to třeba:

*Leonardo DiCaprio (11. listopadu 1974 Los Angeles, Kalifornie) je americký herec, producent a environmentální aktivista.

*Greta Thunberg, (3. ledna 2003, Stockholm), je švédská klimatická aktivistka.^{[5][6][7][8][9][10]} Celosvětovou známost získala soustavnými aktivitami na podporu okamžité akce proti globálnímu oteplování, které začala v roce 2018 ve svých 15 letech.

*Jason Momoa (1. srpna 1979, Honolulu) je americký herec, model a ekologický aktivista.

STING (Gordon Matthew Thomas Sumner, CBE (2. října 1951), známý spíše pod svým uměleckým jménem **Sting**, je anglický hudebník a občasný herec z Newcastle upon Tyne. Než se v roce 1985 vydal na sólovou dráhu, byl hlavním zpěvákem, skladatelem, a baskytaristou rockové skupiny sedmdesátých až osmdesátých let The Police. Je ekologickým aktivistou.

I u nás je spousta inspirativních lidí. Věřím že minimálně jednoho českého greenfluencera znáte. Je to například KOVY.

Karel Kovář (11. září 1996 Pardubice), známý také jako Kovy, je český youtuber, vloger, moderátor, dabér, spisovatel, edukátor a aktivista.

Další člověk, který by vás mohl zaujmout je

Maxim Habanec (13. února 1992 Praha) je český profesionální skateboardista. Dle zdrojů patří k nejúspěšnějším skateboardistům na světě. Poslední dobou se věnuje propagaci udržitelného životního stylu a ochraně životního prostředí.

Dále například greenfluencerka, ekologická aktivistka a studentka politologie **Rozárie Haškovcová**, která na sítích vystupuje jako **Shluk buněk**. Nebo **Veronika Dušková** vystupující na sociálních sítích jako **Vedu clothing**.

Krátké shrnutí: na začátku lekce jste si mohli vzít nějaký předmět z bedny - proč si myslíte, že jsem to dělali? Potom jsme dřepovali u zjišťování vašeho spotřebního chování. Zkusili jsme taky přijít na nějaká pozitiva toho, když si něco nekoupíme. Také jste si prohlíželi galerii na zdi a diskutovali jsme o tom, co vás zaujalo. Nakonec jsem vám představila pár greenfluencerů a povídali jsme si o tom, že sociální sítě se dají využít i k šíření dobré myšlenky.

Aktivita č. 7: TAŠKY Z TRIČEK

Dílčí cíl této aktivity: najít využití něčemu co už dosloužilo, odpočinková rukodělná aktivita

Čas: 25 min

Prostředí: učebna

Pomůcky, materiál: vyřazená trička (kus na osobu), nůžky, zavírací špendlíky, provázek nebo pevná stuha

Podrobný popis:

Doteď jsme se zabývali tím, jak zatěžuje textilní průmysl naši planetu a i tím, že svým chováním to můžeme ovlivnit. Teď si spolu vyrobíme látkovou tašku z vyřazeného trička. Je to skvělý způsob jak vdechnout nový život třeba tričku z tábora - už ho nenosíte, ale je to fajn vzpomínka a takto bude sloužit dál, i když jiným způsobem.

Nemusíte mít obavy, nebudeme nic šít. Jenom stříhat a provlékat provázek :)

- 1) z trička se odstříhne výstřih a rukávy viz. obrázek

je důležité dát si pozor, aby zbyla dostatečně velká “ucha” - tedy nechat prostor mezi výstřihem a rukávem

- 2) odstříhneme si provázek. Dětem se lépe pracuje s delším - délka provázku odpovídá obvodu trička. Nehrozí tolik, že se jím provázek v tričku ztratí.

- 3) na provázek navlékneme zavírací špendlík. Spousta dětí neví jak funguje, je dobré

demonstrativně předvést. (obrázek č. 2)

- 4) nastříhneme spodní lem trička - uděláme tím díрку na protažení provázku (obrázek č. 1)
5) protáhneme pomocí zavíracího špendlíku provázek spodním lemem trička - tunýlkem (obrázek č.3)
6) napevno svážeme provázek (obrázek č. 4)
7) taška je hotová

Taška je ideální na tělocvik nebo sportovní kroužky. Na pobytu v ekocentru ji často děti využívají na uložení špinavého prádla :) Ve dně tašky zůstává malý otvor a je dobré na to myslet a nevkládat do ní drobné předměty.